

ГІММЛЕР Генріх (Himmler Heinrich; 07. 10. 1900, Мюнхен — 23. 05. 1945, м. Люнебург, Німеччина) — політичний і військовий діяч нацистської Німеччини. Закін. с.-г. факультет Політех. інституту в Мюнхені (1922). Під час навчання зблизився з прибічниками Гітлера і взяв участь у «Півному путчі» (1923). Від 1929 — організатор і кер. (райхсфюрер) еліт. охорон. підрозділів нацист. партії — СС; у 1931 організував службу безпеки нацист. партії — СД; від 1936 — керівник нім. поліції. За наказом Гітлера розгорнув масовий терор проти антифашистів, створив систему конццентра. таборів на тер. Німеччини. Брав активну участь у підготовці та здійсненні агресії Німеччини проти європ. країн та СРСР, зокрема під його керівництвом було складено план колонізації та германізації слов'ян. народів Сх. Європи (1940), за яким передбачалося позбавити ці народи державності, переважну частину насел. знищити або відселити до Сибіру, а на їхні землі переселити 10 млн німців. З поч. війни проти СРСР, у ході освоєння окупов. тер. України, здійснював заг. керівництво карал. експедиціями військ СС проти партизанів і репресив. акціями щодо мирного насел., був ініціатором і натхненником Голокосту та ін. форм геноциду насел. України. У 1943–44, під час відступу нім. військ, організовував перетворення укр. тер. на

«зону пустелі». Від 1943 — імпер. міністр внутр. справ, після провалу замаху на Гітлера у липні 1944 — командувач армії резерву, водночас виконував обов'язки командувача групи армій «Верхній Райх» на Зх. фронті, а з поч. 1945 — групи армій «Вісла» на рад.-нім. фронті. Починаючи з літа 1943, з огляду на безнадійне становище Німеччини, за посередництва своїх довірених осіб розпочав таємні переговори з представниками спецслужб США та Великої Британії з метою укладення сепарат. миру. Довідавшись про це, Гітлер виключив Г. з партії як зрадника і позбавив його усіх чинів та посад. Під час штурму Берліна рад. військами намагався пробитися до датського кордону, однак був затриманий британ. військ. патрулем, і, щоб уникнути покарання, отруївся.

Рекомендована література

1. Нюрнбергский процесс над главными немецкими военными преступниками: Сб. мат. Т. 1–7. Москва, 1957–61;
 2. Коваль М. Історія пам'ятає! (Кривавий шлях фашистів на Україні). К., 1965;
 3. Його ж. Україна: 1939–1945. Маловідомі і непрочитані сторінки історії. К., 1995.
- М. В. Коваль*

Бібліографічний опис:

Гіммлер Генріх / М. В. Коваль // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-30174>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).